

Nr 106.

Av herr **Öhman**, om löneförbättring åt viss kollektivavtalsanställd personal i statens tjänst.

Kungl. Maj:ts proposition nr 3 innehåller förslag om provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. Det är motiverat att liknande provisoriska löneförbättringar komma till stånd även för kollektivavtalsanställd personal i statens tjänst.

Beträffande dessa arbetargrupper hette det i propositionen nr 296 vid 1944 års riksdag:

»Emellertid bör hinder icke möta för att i särskilda fall beträffande sådan personal inom ramen av tillgängliga medel företa de jämkningar i löneställningen, som kunna finnas påkallade och förenliga med de allmänna riktlinjerna på löneområdet.»

Detta var visserligen icke en otvetydig förklaring att samma provisoriska löneförbättringar skulle komma den kollektivavtalsanställda personalen till del, men formuleringen utgjorde dock en anvisning att verkstyrelserna borde medge förhandlingar och löneförbättringar under löpande avtalstid, därest ett förändrat löneläge uppstått, vilket ju var fallet bland annat i och med den provisoriska löneförbättringen för vissa befattningshavare i statens tjänst.

Trots denna anvisning och trots den låga löneställningen för banarbetare, telegrafverkets linjearbetare, de s. k. utomverkarna vid kungl. postverket, S. J:s verkstadsarbetare m. fl. grupper visade det sig omöjligt att få förhandlingar till stånd. Svenska järnvägsmannaförbundets och väg- och vattenbyggnadsarbetarförbundets styrelser vände sig den 9 februari 1945 till kungl. järnvägsstyrelsen med begäran om förhandlingar rörande löneförbättringar för banarbetarna under avtalstiden. Kungl. järnvägsstyrelsen meddelade emellertid den 12 februari att den vägrade uppta dylika förhandlingar. Därigenom åsidosattes riksdagens uttalade anvisning.

I en riksdagsinterpellation den 3 mars 1945 riktades uppmärksamheten på detta förhållande och efterlystes regeringens initiativ. De ovan nämnda förbundsstyrelserna hade i en skrivelse till regeringen meddelat, att kungl. järnvägsstyrelsen vägrat att förhandla. I skrivelsen hemställdes om regeringens ingripande. När ovan nämnda interpellation den 2 maj 1945 besvarades, framgick att regeringen ännu vid denna tidpunkt icke ens hade tagit upp omnämnda skrivelse till behandling.

Sedan saken på detta sätt blivit föremål för offentlig uppmärksamhet, kommo dock förhandlingar till stånd, vilka medförde en löneförbättring av sju öre per timme. Löneökningen var endast delvis retroaktiv, och några barntillägg tillerkändes banarbetarna icke.

Av ärendets gång framgick, att vederbörande förhandlingsmyndigheter inte togo tillbörlig hänsyn till riksdagens uttalade vilja. I såväl debattinlägg som motioner till 1945 års proposition om provisorisk löneförbättring för vissa befattningshavare i statens tjänst uppmärksammades detta förhållande och föreslogs ett mera bestämt uttalande om löneförbättringar för kollektivavtalsanställd personal.

Sälunda hette det i motion II: 594 bland annat:

»Ännu har ingen löneförbättring åstadkommits vare sig för banarbetare eller för de s. k. utomverkarna vid postverket m. fl. grupper, som befinna sig i en orimligt låg löneställning. Årets proposition understryker endast vad som tidigare uttalats i saken. Då det emellertid, såsom förut nämnts, visat sig vara otillräckligt med de svävande antydningar som förut gjorts, vilja vi påyrka, att riksdagen mera klart uttalar sig för att även åsyftade grupper statsanställda komma i åtnjutande av en förbättrad löneställning.»

I motion I: 390 hette det bland annat, att

»erfarenheten visat att det av 1944 års riksdag i förevarande sammanhang gjorda uttalandet om att riksdagens beslut borde beaktas även i fråga om kollektivavtalsanställd personal icke vunnit tillbörligt beaktande av vederbörande myndigheter.»

I det av riksdagen godkända utskottsutlåtandet i frågan hette det:

»Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t fäster vederbörande myndigheters uppmärksamhet på att förhandlingar böra i här avsedda fall upptagas med personalens organisationer för fastställande av dylik förbättring av de avtalsenliga lönerna.»

Riksdagens skrivelse nr 478 i anledning av detta beslut har i stort sett samma lydelse, och anvisningarna i årets proposition nr 3 grundas på denna skrivelse.

Någon tvekan om innebörden i riksdagens uttalande borde inte längre råda. De förhandlingar för banarbetarnas räkning, som ovan omnämnts, visade emellertid att några avgörande löneförbättringar icke kunnat uppnås förhandlingsvägen, trots riksdagens uttalanden. Tillbörlig hänsyn till det förändrade löneläge, som uppstod i och med beslutet om de provisoriska lönetilläggen för vissa befattningshavare i statens tjänst, har icke tagits. Trots »välvilliga» utskottsskrivningar och trots riksdagens uttalande väntar den kollektivavtalsanställda personalen fortfarande förgäves på tillfredsställande provisoriska löneförbättringar.

Med hänsyn till vad som förevarit finns det skäl att anta, att inte ens riksdagens mera klart formulerade skrivelse nr 478 och anvisningarna i proposition nr 3/1946 äro till fyllest för att förmå respektive verkstyrelser att tillerkänna den kollektivavtalsanställda statspersonalen proportionsvis samma löneförbättringar som övriga statstjänare. Riksdagen bör därför hemställa hos Kungl. Maj:t att ge respektive verkstyrelser bestämda direktiv, att de kollektivavtalsanställda skola erhålla dylik löneförbättring. I synnerhet som dessa inte tidigare erhållit samma provisoriska löneförbättring som de grupper, vilka omfattas av den av riksdagen beslutade provisoriska löneförbättringen, kräver rättvisan, att de erhålla även det engångstillägg på 300

kronor för återstoden av innevarande budgetår, som i proposition nr 3 föreslås för vissa andra statstjänare.

Löneställningen för den statspersonal, som ännu inte direkt berörts av den provisoriska lönereglerns verkningar, är — särskilt beträffande vissa grupper — orimligt låg. Som ett exempel kan anföras, att medelinkomsten för banarbetare uppgår till endast 3 000 kronor per år inom flera bansektioner, medan medelinkomsten inom andra bansektioner ej mera avsevärt överstiger denna summa.

Med stöd av det ovan anförda föreslås,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte ge respektive verkstyrelser bestämde direktiv att dem underställd kollektivavtalsanställd personal skall erhålla proportionsvis samma löneförbättring som övriga statstjänare, däri inbegripet även det engångstillägg, som av Kungl. Maj:t föreslagits utgå med 300 kronor.

Stockholm i januari 1946.

Gunnar Ohman.
